

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OBRAMBO

UPRAVA REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA ZAŠČITO IN REŠEVANJE

URAD ZA REGIJSKO DELOVANJE

Izpostava URSZR Kranj

Nazorjeva 1, 4000 Kranj

T: 04 281 73 30

F: 04 238 18 59

E: gp.kr@urszr.si

www.sos112.si/kranj

Številka: 8421-5/2023-3 - DGZR

Datum: 18. 03. 2025

**OCENA OGROŽENOSTI GORENJSKE REGIJE ZARADI
TERORIZMA**
(za potrebe zaščite reševanja in pomoči)
Verzija 1.1

KAZALO

1. Uvod	3
2. O terorizmu kot pojavu	4
2.1 Opis pojava terorizma	4
2.2 Zgodovina terorizma	5
2.3 Vrste terorizma	5
3. Oblike terorizma	5
3.1 Konvencionalne in nekonvencionalne oblike terorizma	5
3.2 Sodobni terorizem in trendi	6
4. Sredstva in orožje za množično uničevanje v teroristične namene – viri nevarnosti	8
4.1 Klasična sredstva	8
4.2 Kemično orožje in snovi	8
4.3 Jedrsko in radiološko orožje	8
4.4 Biološko orožje	10
5. Možni vzroki nastanka, verjetnost pojavljanja ter potek in možen obseg terorističnega dogodka	11
6. Verjetne posledice napada	11
7. Verjetnost nastanka verižnih nesreč	12
8. Model določanja teroristične ogroženosti v Republiki Sloveniji in Gorenjski regiji – možnost predvidevanja napada	12
9. Ogroženost Gorenjske regije zaradi terorističnih aktivnosti - vrsta oblika in stopnja ogroženosti	14
9.1 Ogroženost zaradi terorističnih napadov z uporabo klasičnih sredstev	14
9.2 Ogroženost zaradi uporabe kemičnega orožja in sproščanja kemičnih snovi kot posledice terorističnega napada	15
9.3 Ogroženost zaradi uporabe bioloških snovi v teroristične namene	15
9.4 Ogroženost zaradi uporabe jedrskega orožja oziroma sproščanja radioaktivnih snovi kot posledice terorističnega napada	15
9.5 Ogroženost zaradi jedrske nesreče kot posledice terorističnega napada na jedrski objekt	16
9.6 Ogroženost zaradi nesreče z nevarnimi snovmi kot posledice terorističnega napada	16
9.7 Ogroženost zaradi nesreče zrakoplova kot posledice terorističnega napada	17
9.8 Ogroženost zaradi železniške nesreče in nesreče v cestnem prometu kot posledice terorističnega napada	17
9.9 Ogroženost zaradi kibernetičnih groženj v povezavi s terorističnimi aktivnostmi	17
9.9.1 Ogroženost zaradi hibridnih groženj v povezavi s terorističnimi aktivnostmi	18
9.10 Drugo (ogroženost javnih krajev ter drugih pomembnih objektov zaradi terorističnih napadov)	18
9.11 Ogroženost prebivalcev, živali, premoženja in kulturne dediščine	18
10. Razvrščanje občin in Gorenjske regije v razrede ogroženosti zaradi terorizma	19
10.1 Razvrščanje občin	20
10.2 Razvrščanje Gorenjske regije (Izpostava URSZR Kranj)	22
10.3 Dodatna pojasnila	23
11. Nekateri predlogi ukrepov za preprečitev, ublažitev in zmanjšanje posledic terorizma in terorističnih dejanj	23
12. Zaključek ocene ogroženosti	24
13. POJMI in KRAJŠAVE	26
13.1 KRAJŠAVE	26
14. Viri podatkov	27

1. Uvod

Ocena ogroženosti Gorenjske regije zaradi terorizma, Verzija 1.1 je izdelana na podlagi novembra 2023 ažurirane verzije državne Ocene ogroženosti Republike Slovenije zaradi terorizma (za potrebe zaščite, reševanja in pomoči), Verzija 1.1 (št.: 8420-3/2022-186-DGZR z dne 10. 11. 2023), ki jo je izdelala Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje (URSZR), na podlagi Navodila o pripravi ocen ogroženosti (Uradni list RS, št. 39/95) in Uredbe o vsebini in izdelavi načrtov zaščite in reševanje (Uradni list RS, št. 24/12, 78/16 in 26/19) za potrebe na področju načrtovanja v sistemu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.

Konceptualno in vsebinsko se ta ocena nekoliko razlikuje od drugih ocen ogroženosti, ki jih je pripravila Izpostava URSZR Kranj. Vzroki za to so v specifičnostih področja in vsebine ter v določeni omejenosti podatkov, potrebnih za pripravo ocene ogroženosti. Nekateri podatki, ki bi jih bilo sicer mogoče uporabiti pri pripravi te ocene, so opredeljeni s stopnjo tajnosti, zato jih za potrebe te ocene ni bilo mogoče uporabiti. Med izhodišči za pripravo ocene je bilo tudi načelo javnosti, uporaba podatkov z opredeljeno stopnjo tajnosti pa tega načela ne omogoča.

Namen Ocene ogroženosti Gorenjske regije zaradi terorizma je poleg ugotovitev potencialne ogroženosti regije in občin zaradi terorizma celovito in na enem mestu predstaviti terorizem kot pojav, njegove osnovne značilnosti, razvoj in trende na področju terorizma, aktivnosti in pristojnosti pristojnih organov na področju terorizma ter dostopne dokumente, tudi s področja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. Ocena ne daje rešitev in konkretnih predlogov na področju odziva, saj za sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami niti ni toliko pomembno, kako in zakaj so se zgodile nesreče, prav tako ne vprašanje, ali je neka nesreča povzročena s terorističnimi aktivnostmi ali ne, temveč je pomemben predvsem ustrezen odziv sistema na posledice, ki jih te nesreče povzročijo. Izhodišče pri pripravi ocene je bilo, da je ocena, tako kot veljavni in bodoči regijski načrt zaščite in reševanja s tega področja ter vse druge ocene ogroženosti in načrti zaščite in reševanja na državni in regijski ravni, javni. Ocena ogroženosti Gorenjske regije zaradi terorizma je torej javna in ne vsebuje virov ter podatkov, ki so opredeljeni s stopnjo tajnosti in je namenjena načrtovalskim strukturam v sistemu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami na vseh ravneh.

Verzija 3.1 se od izvirne različice 3.0 razlikuje v nekaj manjših popravkih besedila (Poglavje 4.3., Poglavje 9.8), največja sprememba pa je upoštevanje nekaterih sprememb v novejših ocenah ogroženosti Republike Slovenije zaradi naravnih in drugih nesreč, ki jih pripravlja ali pridobi URSZR. V zadnjem obdobju je bilo spremenjenih oziroma dopolnjenih več teh ocen. Pri pripravi nove Ocene ogroženosti Republike Slovenije zaradi pojava nalezljivih boleznih pri ljudeh se je ogroženost občin zaradi pojava nalezljivih boleznih pri ljudeh pri vseh občinah povečala za en razred (iz tretjega na četrti). Ta konkretna sprememba sicer ne vpliva na razred ogroženosti občin zaradi terorizma, saj se je povečala tudi vrednosti pragov razredov ogroženosti (Preglednica 3: Določanje razreda ogroženosti občin zaradi terorizma na podlagi števila točk). Se je pa pri vseh občinah zaradi tega spremenila vsota točk, ki jih k ogroženosti prispevajo posamezni kriteriji. (Preglednica 4: Ogroženost občin zaradi terorizma na podlagi rezultatov izbranih ocen ogroženosti, ki jih je pripravila URSZR).

V oceni je izvedeno razvrščanje občin v Gorenjski regiji v razrede ogroženosti, pri čemer so bili uporabljeni številni javno dostopni podatki. Glede na številne kriterije, ki lahko vplivajo na ogroženost občin, in katerih vsebina se lahko obdobjno spremeni, je verjetno, da bo tudi v prihodnje razmeroma pogosto prihajalo do manjših sprememb v ogroženosti občin zaradi terorizma in s tem tudi do relativno pogostega spreminjanja oziroma ažuriranja te ocene ogroženosti.

Z dnem podpisa te ocene preneha veljati Ocena ogroženosti Gorenjske regije zaradi terorizma, Verzija 1.0 (št.: 8421-5/2023-1 - DGZR, z dne 31. 07. 2023).

2. O terorizmu kot pojavu

2.1 Opis pojava terorizma

V vsej zgodovini je nasilje predstavljalo krajšo in hitrejšo pot za doseg določenih ciljev v primerjavi z nenasilnimi sredstvi. Posamezniki, skupine ali države so ga vselej uporabljali ne zaradi tega, ker je neizogibno, temveč zato, ker je učinkovitejše.

Ker se teroristične aktivnosti izražajo na različne načine, se je skozi čas oblikovalo več definicij o tem, kaj je terorizem. Neka uradna definicija terorizma pa niti danes ne obstaja. Načeloma je terorizem vsako organizirano nasilno dejanje, ki je usmerjeno proti civilistom oziroma civilnim ustanovam v politične ali/in gospodarske namene. Izvajajo ga lahko nedržavne skupine, posamezniki ali države. Terorizem je večinoma javno dejanje, s katerim želijo teroristi »doseči« čim večje število ljudi in tako vplivati na širše javno mnenje. Terorizem uničuje oziroma negativno vpliva na temeljne vrednote, kot so človekovo dostojanstvo, svoboda, demokracija, enakost, pravna država ter spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ter na gospodarski in trajnostni razvoj ter na zagotavljanje nacionalne varnosti. Cilji terorističnih napadov so med drugimi lahko civilno prebivalstvo, državni predstavniki in ustanove, diplomatsko-konzularna predstavništva, kritična infrastruktura, pripadniki mednarodnih sil v mednarodnih operacijah in na misijah, objekti kulturne dediščine itn. Terorizem je pogosto povezan z drugimi varnostnimi grožnjami, predvsem z organiziranim kriminalom, nedovoljenimi dejavnostmi na področju orožij za množično uničevanje in jedrske tehnologije, nezakonitimi migracijami ter trgovino z ljudmi, orožjem in prepovedanimi drogami (Vlada RS, 2019a).

Slovenski Kazenski zakonik terorizem opredeljuje kot namen ali dejanje, da se uničijo ali hudo ogrozijo ustavni, gospodarski, socialni ali politični temelji Republike Slovenije ali druge države oziroma mednarodne organizacije, da se hudo zastraši prebivalstvo oziroma da se prisili Vlado Republike Slovenije ali druge države oziroma mednarodno organizacijo, da nekaj stori ali opusti, ter kot dejanje ali grožnja, da se bo storilo eno ali več od teh dejanj:

- napad na življenje in telo ali na človekove pravice in svoboščine;
- ugrabitev ali zajetje talcev;
- precejšnje uničenje državnih ali javnih objektov ali predstavništev tujih držav, prevoznega sistema, infrastrukture, javnega kraja ali zasebne lastnine;
- neupravičeno poseganje v informacijski sistem, ki pomeni resno oviranje ali prekinjanje njegovega delovanja z vnosom, prenosom, poškodovanjem, brisanjem ali spreminjanjem podatkov ali s preprečevanjem ali onemogočanjem dostopa do podatkov, in ki povzroči resno škodo; škoda je lahko storjena z uporabo računalniškega programa, gesel ali kod za dostop, zasnovanih ali prilagojenih za namene storitve dejanja, ali kot neupravičeno poseganje v informacijski sistem kritične infrastrukture, ki pomeni resno oviranje ali prekinjanje njegovega delovanja z vnosom, prenosom, poškodovanjem, brisanjem ali spreminjanjem podatkov ali preprečevanjem ali onemogočanjem dostopa do podatkov;
- neupravičeno brisanje, poškodovanje ali spreminjanje podatkov v informacijskem sistemu kritične infrastrukture ali preprečevanje ali onemogočanje dostopa do takih podatkov;
- zajetje ali prevzem nadzora nad pritrjeno ploščadjo v epikontinentalnem pasu z uporabo sile ali grožnje, morda katerega drugega načina ustrahovanja; lahko gre za nasilno vedenje proti osebi na ploščadi, če tako dejanje ogroža njeno varnost, ali uničenje pritrjene ploščadi v epikontinentalnem pasu oziroma povzročitev škode na njej, ki lahko ogrozi njeno varnost, ali postavitve naprave zaradi uničenja pritrjene ploščadi ali ogrožanja varnosti na njej, lahko gre tudi za poškodovanje ali povzročitev smrti osebe v povezavi s katerim izmed prej navedenih dejanj;
- ugrabitev zrakoplova, plovila, sredstev tovornega prevoza ali javnega prevoznega sredstva;
- proizvodnjo, posest, pridobitev, prevoz, dobavo ali uporabo orožja, razstreliva, jedrskega, biološkega ali kemičnega orožja;

- raziskovanje in razvoj jedrskega, biološkega ali kemičnega orožja;
- ogrožanje varnosti s spuščanjem nevarnih snovi oziroma povzročanjem požarov, poplav ali eksplozij;
- motnje ali prekinitev oskrbe z vodo, elektriko ali drugimi za življenje ljudi osnovnimi naravnimi viri, ki lahko ogrozijo življenje ljudi.

Še poseben poudarek je v Kazenskem zakoniku namenjen primerom, ko se teroristični napad izvede z uporabo ali grožnjo uporabe jedrske ali druge radioaktivne snovi oziroma naprave, s poškodovanjem jedrskega objekta, tako da se izpušča radioaktivna snov ali omogoča njen izpust in če se z grožnjo ali uporabo sile zahteva jedrska ali druga radioaktivna snov, naprava ali jedrski objekt.

2.2 Zgodovina terorizma

Terorizem nikakor ni nov fenomen v sodobnem svetu, temveč je tak način dejavnosti poznan že od začetkov razvoja politike in nad-primitivnih družbenih odnosov. (vir: Wikipedija)

2.3 Vrste terorizma

Glede na cilje, motive in delovanje terorističnih organizacij je mogoče opredeliti več vrst in podvrst terorizma. Po Europolu (Europol, 2020) se terorizem loči na pet osnovnih vrst:

- verski oziroma versko podprt terorizem,
- etnonacionalistični in separatistični terorizem,
- levičarski in anarhistični terorizem,
- desničarski terorizem,
- terorizem s posebnim interesom in terorizem z enim samim vprašanjem,
- ter nekatere druge vrste terorizma (državni terorizem, informacijski ali kibernetiski terorizem,...), ki jih Europol ne opredeljuje.

3. Oblike terorizma

3.1 Konvencionalne in nekonvencionalne oblike terorizma

Oblike terorističnih napadov oziroma izvedbene oblike ali modusi terorizma se delijo na konvencionalne in nekonvencionalne. Pri konvencionalnem terorizmu je glavni cilj terorističnih skupin povzročiti čim večjo škodo, čim hujše poškodbe oseb, celo njihovo smrt. S takimi dejanji želijo čim bolj prestrašiti druge prebivalce in doseči več nadzora nad oblastmi, da bi te storile ali opustile neko dejanje.

Pri **konvencionalnem terorizmu** so cilji teroristov zmeraj isti, spreminjajo se le sredstva, s katerimi teroristi izvajajo nasilna dejanja. Najpogostejše taktike oziroma pojavne oblike delovanja konvencionalnih teroristov so:

- atentati: to so načrtovana dejanja, ki se nanašajo na uboje pomembnih političnih oseb. Gre za napad na osebo, ki teroristom predstavlja določeno nevarnost oziroma deluje proti njim.
- požigi: v teh primerih gre večinoma za prikrivanje sledi.
- sabotaje: teroristi uporabijo sabotaje, ko želijo ogroziti varnost državnih organov in državnih organizacij neke države.
- podstavljanje eksplozivnih teles: teroristične skupine razpolagajo s širokim krogom eksploziva in eksplozivnih sredstev. Prednost bombnih napadov je za napadalce ta, da imajo svoje žrtve pod nadzorom, saj jih omejujejo s časom detonacije.

- zajetje talcev: pri zajetju talcev je lahko vključena samo ena oseba ali pa jih je vključenih več. Talce zadržujejo, da bi pridobili čim več pozornosti javnosti za doseg političnih ciljev in drugih ugodnosti
- ugrabitve: teroristi že od nekdaj izvajajo različne vrste ugrabitev. Ugrabitev je podobna zajetju talcev, le da se izvaja na skrivnejši način. Ugrabitev bi lahko opredelili kot odvzem osebe s silo, grožnjo ali prevaro, z namenom zadrževanja te osebe proti njeni volji. Ugrabitelji ugrabijo navadno eno ali več oseb in jim postavijo določene zahteve, ki so večinoma ekonomske ali politične narave.
- samorazstrelitve: namen samorazstrelitev je ubiti čim več ljudi in povzročiti veliko materialno škodo. Ta oblika je najlažje izvedljiva, saj za izvedbo ni potrebnega velikega načrtovanja ali organizacije pobega.
- ugrabitve zrakoplovov in drugih prevoznih sredstev: pri takih dejanjih teroristi prevzamejo nadzor nad letalom ali katerim drugim prevoznim sredstvom, bodisi nad ladjami, vlaki ali avtobusi.
- lažni preplah: pri lažnem preplahu se pojavijo le grožnje, psihične obremenitve in strah brez materialne škode.
- zasedba objektov: pri teh dejanjih teroristične skupine zasedejo pomembno zgradbo ali objekt, ki simbolično predstavlja velik vpliv nad javnostjo, da bi dokazali, česa so zmožni, in da bi dobili veliko medijske pozornosti.
- oboroženi ropi: ti se navadno izvedejo zato, da si potem teroristi olajšajo nadaljnje delo in si priskrbijo uporabne finančne vire. Z ropi bank pridobijo finančna sredstva za novo orožje.

Za **nekonvencionalni terorizem** so značilni množično uničevanje, uporaba jedrskega orožja in informacijske grožnje (Čaleta, 2010, povzeto po Urdih, 2019). Nekonvencionalen navadno pomeni biti zunaj običajnega oziroma zunaj zavez in konvencij. Da neki grožnji pripišemo nekonvencionalnost, mora izpolniti pogoje redkosti, nerazširjenosti in biti v nasprotju s prevladujočimi družbenimi pravili ter normami. V to kategorijo spada orožje za množično uničevanje – kemično, biološko in jedrsko orožje. Te vrste orožja se med seboj razlikujejo po načinu zahtevnosti in uporabnosti. Kemično in biološko orožje je preprosto izdelati, zato to izvaja večina teroristov, medtem ko je jedrsko orožje za večino teroristov nedosegljivo. K novejši obliki nekonvencionalnega terorizma uvrščamo še kibernetiski terorizem. Ker se tehnologija hitro razvija, se s tem večajo možnosti za izvajanje tehnoloških operacij z zelo majhnim tveganjem. Napadi se lahko izvedejo kjer koli, le da je računalnik povezan z internetom. Škoda, storjena s kibernetiskim terorizmom, je navadno velika. Teroristične skupine uporabljajo kibernetiski kriminal kot glavni vir financiranja. Oškodovani so tako posamezniki kot podjetja in celo državna infrastruktura. Glavni cilji teroristov pri izvajanju informacijskega terorizma so uničenje računalniških sistemov, kraja identitete, sprememba ali uničenje elektronskih datotek ter uporaba informacijskih sistemov za izvedbo terorističnega napada (povzeto po Urdih, 2019).

3.2 Sodobni terorizem in trendi

Današnji terorizem ni več tak kot nekoč, v nekaj desetletjih se je spremenilo ogromno stvari, tako v družbi kot v terorizmu. Svet se je globaliziral in tako postal "manjši" in veliko bolj dosegljiv, varnostne meje držav so se zmanjšale ali celo odpravile, mobilnost prebivalcev pa se povečuje. Pomembna elementa sodobnega terorizma sta tudi medijska pozornost in odmevnost terorističnih napadov v globalnem smislu.

Pri klasičnem terorizmu so tarče napadov navadno bili le voditelji, kralji ali zelo pomembne osebnosti. Otroci in ženske niso smeli biti vključeni v napad, ob morebitni nevarnosti za otroke in ženske pa napad ni bil izveden. Pri sodobnem terorizmu to pravilo ni več veljavno, pravzaprav ni nobenih pravil ali spoštovanja, saj je ubitih zmeraj več nedolžnih ljudi, tudi žensk in otrok, vedno manj pa politikov in državnih voditeljev (Vuksavljević, 2006, povzeto po Urdih, 2019).

Sodobni terorizem je tako lahko veliko grozovitejši, nasilnejši, destruktivnejši in še bolj globalen. Teroristične skupine imajo na razpolago več sredstev in znanja kot nekoč. Njihov vpliv tako sega v vse

države. K tem spremembam so pripomogli lažji čezmejni pretok ljudi ter boljše spretnosti v komuniciranju in tehnologiji. Vse pomembnejša je tudi informacijska mobilnost, ki je v družbi vse bolj prisotna. V obdobju sodobnega terorizma se uporabljajo predvsem konvencionalne, pa tudi nekonvencionalne oblike (Urdih, 2019).

Teroristične skupine so opremljene z vedno boljšim tehnološkim znanjem in sredstvi. Med ta sredstva spadata tudi kemično in jedrsko orožje. Med orožji sodobnega terorizma se vedno bolj uveljavljajo tudi kibernetiki napadi. Napadi te vrste so nevarni za današnjo družbo ter za gospodarski in ekonomski razvoj. Pri tem gre za vdiranje in uničenje informacijskih sistemov. Glede na to, da sodobna družba vse pogosteje uporablja tehnologijo in računalniške programe, je to ena izmed resnejših novejših ogrožanj družbe. Kibernetiki terorizem nam tako lahko predstavlja večjo nevarnost za človeštvo kot katera koli druga oblika terorizma (Anžič, 2002, povzeto po Urdih, 2019).

Sodobni teroristi se torej razvijajo skupaj z družbo, uporabljajo boljše in novejšo opremo ter imajo veliko več znanja kot v preteklosti. Sodobni terorizem se razlikuje od klasičnega. Razlike so vidne pri izboru žrtev, sodobni teroristi so brez vsakršne časti, oškodujejo, ogrozijo in ubijejo vsakega, ki je (slučajno) prisoten ob napadu. To je popolnoma nasprotno klasičnemu terorizmu, pri katerem so teroristi opuščali nasilna dejanja ob prisotnosti žensk in otrok. V sodobnih napadih so tudi veliko bolj poudarjene jedrske, kemične in informacijske grožnje (Urdih, 2019).

V zadnjih petdesetih letih se je na globalni ravni zaradi različnih vzrokov (verskih, ideoloških, političnih, družbeno-političnih, ekonomskih, podnebnih, migracijskih in drugih) število terorističnih napadov in incidentov po svetu močno povečalo. To velja predvsem za države razvitega zahodnega sveta ter zlasti za območja in širša interesna območja držav s prevladujočo islamsko versko usmeritvijo. V tem stoletju se glede na cilje terorističnih organizacij sicer ni pojavila nobena nova vrsta terorizma, če delno izvajamo informacijski ali kibernetiki terorizem in hibridne grožnje. Glede na vrste terorizma večino terorističnih napadov po svetu trenutno predstavlja versko podprt terorizem.

Novejši trendi sodobnega terorizma vključujejo:

- nove cilje terorističnih napadov, kot so javni deli civilnih letališč,
- napade na turistične destinacije,
- uporabo dronov oziroma brezpilotnih zrakoplovov za izvedbo terorističnega napada, kar je zlasti težavno v letalskem prometu, saj se z njimi lahko povzroči letalska nesreča;
- napade na večje skupine ljudi z uporabo tovornjakov in kombijev,
- napade na novinarje in novinarske hiše,
- uporabo orožij, sredstev in snovi (klasičnih, zlasti pa kemičnih, jedrskih in radioloških ter bioloških) za množično uničevanje v teroristične namene.

Značilnost novih trendov v terorizmu je, da so časovni okviri načrtovanja in izvedbe napadov vse krajši. Povečujejo se število oseb ali organizacij, ki so načrtovale teroristični napad, število zaradi tega prijetih ljudi in število napadov, ki so bili preprečeni še pred njihovo izvedbo. Povečuje se število napadov, izvedeno s priročnimi sredstvi in lahko dosegljivim orožjem. Vse večjo grožnjo predstavljajo samoradikalizirani posamezniki, pogosto pod vplivom informacij s svetovnega spleta, ki pogosto niti niso povezani z radikalnimi skupinami in terorističnimi skupinami ter organizacijami.

4. Sredstva in orožje za množično uničevanje v teroristične namene – viri nevarnosti

S pojmom sredstva za množično uničevanje označujemo sredstva in snovi, ki se uporabljajo v vsakodnevni uporabi ali proizvodnji, imajo pa primerljive škodljive učinke z orožjem za množično uničevanje. Učinkovitost takih sredstev je običajno manjša od orožij za množično uničevanje (Vlada RS, 2005, 2015).

O orožju za množično uničevanje govorimo, ko je to namensko izdelano za množično uničevanje in je glede na vrsto lahko klasično, jedrsko, radiološko, kemično in biološko orožje (Vlada RS, 2005, 2015). Uporabo kemičnih, jedrskih in bioloških orožij in sredstev za množično uničevanje v teroristične namene štejemo med nekonvencionalne oblike terorizma (Urdih, 2019).

4.1 Klasična sredstva

Pod terorističnim napadom s klasičnimi sredstvi se razumejo namerna povzročitev eksplozije na javnih mestih, v javnih objektih, povzročitev letalske, železniške ali druge nesreče na prevoznih sredstvih, eksplozije na prometnicah in drugih objektih s ciljem, da se povzročijo človeške žrtve ali materialna škoda oziroma drugo protipravno dejanje z istim ciljem (sabotaža, diverzija in podobno) (Vlada RS, 2005, 2015).

4.2 Kemično orožje in snovi

O kemičnem orožju govorimo, ko gre za »izpust« strupenih kemičnih snovi v okolje, ki s svojimi fizikalno-kemičnimi lastnostmi delujejo strupeno in škodljivo ali uničevalno na žive organizme ter povzročijo začasno ustavitev normalnih funkcij, trajne poškodbe ali smrt organizmov. Bojni strupi so živčni bojni strupi, mehurjevci, dušljivci, dražljivci in solzivci ter splošni strupi. Kemično orožje se lahko uporabi tako, da se razširi z eksplozivom, razpršilci, zrakoplovi, aktiviranjem bomb, napolnjenih s strupom, kot tudi z uporabo projektilov, ki ga vsebujejo (Vlada RS, 2005, 2015).

Pojav kemičnega napada je:

- omejen na območje blizu kraja sproščanja kemičnega agensa,
- značilen po tem, da se pri vseh izpostavljenih hitro po izpostavljanju (skoraj istočasno) pojavljajo podobni znaki zastrupitve.

Mogoč hipotetični scenarij za kemični napad predstavlja poleg uporabe kemičnih orožij tudi:

- sabotaža ali diverzija v objektu, v katerem se proizvajajo ali skladiščijo nevarne kemične snovi,
- sabotaža ali diverzija med prevozom nevarnih kemičnih snovi.

4.3 Jedrsko in radiološko orožje

Osnovna razdelitev tovrstnega orožja opredeljuje jedrsko in radiološko orožje

Jedrsko orožje se v osnovi deli na fisijsko in fuzijsko orožje. Jedrsko fisijsko orožje je v ožjem smislu orožje, katerega delovanje temelji na sprostitvi ogromne energije verižnih reakcij fisije jedrskega eksploziv. Deluje na temelju cepitve oziroma delitve jeder težkih atomov urana (U-233 in U-235) in plutonija (Pu-239), pri čemer nastajajo lažja jedra. Fuzijsko jedrsko orožje pa temelji na zlivanju jeder lahkkih atomov, pri čemer se sprošča energija. Obe vrsti jedrskega orožja sproščata veliko energije iz majhne količine snovi in lahko povzročata radioaktivne padavine (Jenko, 2003).

V skupino fuzijskega orožja, ki ga imenujemo tudi termonuklearno orožje, spadata vodikova ali H bomba ter nevtronska bomba. Taka bomba ima večinoma fisijski sprožilec. Vodikova ali H-bomba, ki ima potencialno večji izkoristek in je zapletenejša za izdelavo, eksplodira iz močne energije, ki jo sprošča jedrska fuzija. Deluje na temelju fuzije (združevanja atomskih jeder), navadno vodikovih izotopov devterija in tricija. Poznamo tudi nevtronsko bombo. Eksplozija nevtronske bombe je razmeroma majhna, sprosti pa se veliko nevtronov. Medtem ko tovrstne naprave ubijajo žive organizme, nastaja manj padavin in verjetneje je, da bodo fizične strukture ostale nedotaknjene. Čista fuzijska bomba sproži fuzijsko reakcijo brez pomoči sprožilca cepitvene, torej fisijske bombe. Ta vrsta bombe ne sprošča pomembnih radioaktivnih padavin.

V javnosti je znana tudi t. i. slana bomba. Gre običajno za »dodatek« jedrskemu fisijskemu ali fuzijskemu orožju, npr. s kobaltom, zlatom in drugim materialom, tako da detonacija povzroči veliko dolgoživih radioaktivnih padavin. Omeniti velja še elektromagnetno pulzno orožje, ki je kot bomba namenjeno ustvarjanju jedrskega elektromagnetnega impulza, ki lahko moti elektronsko opremo. Jedrska naprava, detonirana v ozračju, sferično oddaja elektromagnetni impulz. Cilj takega orožja je poškodovati elektroniko na širokem območju (Jenko, 2003). Jedrsko eksplozijo lahko povzroči tudi improvizirana jedrska naprava. Za to je nujna cepljiva snov – to sta visoko obogateni uran ali plutonij, ki lahko povzročita jedrsko eksplozijo

Jedrsko, konkretno jedrsko fisijsko orožje, so prvič uporabili v vojne namene ob koncu druge svetovne vojne, ko sta bili avgusta 1945 na japonski mesti Hirošimo in Nagasaki odvrženi atomski bombi, ki sta povzročili smrt več sto tisoč ljudi, veliko število ranjenih in obolelih za radiacijsko boleznijo ter veliko materialno škodo.

Med radiološko orožje spadajo radiološka razpršilna sredstva, npr. umazana bomba. V novejšem času se vse pogosteje izpostavlja mogoča ogroženost zaradi uporabe radiološke disperzivne naprave oziroma »umazane bombe«. Ta bi razpršila radioaktivne snovi po širši okolici in povzročila radiološko kontaminacijo omejenega obsega. Običajne radioaktivne snovi, ki se uporabljajo v industriji, medicini in raziskavah, se lahko uporabijo skupaj s konvencionalnim eksplozivom v taki napravi. Čeprav bi bilo ob taki eksploziji ubitih malo ljudi zaradi sevanja (če sploh), bi bomba imela zastraševalni efekt pri ljudeh zaradi strahu pred radioaktivnostjo. Tako v tem primeru ne govorimo o orožju za množično uničevanje, temveč o orožju za množično vznemirjanje prebivalcev. Učinki tovrstnega orožja so lahko družbenogospodarski, psihološki, sociološki in ekonomski.

Ob uporabi umazane bombe predstavlja za ljudi največje tveganje, da nevede vdihnejo ali zaužijejo snovi, ki so se razpršile med eksplozijo ali požarom oziroma pri ravnanju z radioaktivnimi drobci oziroma snovmi. Če so aktivnosti znatno nižje od mejnih vrednosti za nevarne vire, je radiološko tveganje sorazmerno majhno.

Hipotetičnih scenarijev obsevanja prebivalstva je veliko, za vse pa je značilna majhna verjetnost. Nekateri mogoči scenariji so:

- sabotaža ali diverzija v jedrskem objektu,
- sabotaža ali diverzija v sevalnem ali manj pomembnem sevalnem objektu,
- sabotaža ali diverzija v industrijskem objektu s kakršnimi koli viri sevanja,
- sabotaža ali diverzija med prevozom oziroma tranzitom,
- kontaminacija vodnih virov, hrane in podobno,
- uporaba umazane bombe (eksplozija).

4.4 Biološko orožje

Pri terorizmu z uporabo biološkega orožja gre za načrtno razširjanja bioloških agensov (antraks, koze itn.) med ljudmi, živalmi in rastlinami. Toksični in kužni material je mogoče razširiti s pitno vodo, hrano ali aerosolom.

Biološki terorizem je nevarnost namernega napada z uporabo bioloških dejavnikov – mikroorganizmov (bakterije, virusi, glive, plesni) ali njihovih strupov z namenom povzročiti njihovo razširjenje in obolevanje ljudi v epidemioloških razsežnostih nalezljivih bolezni (Mežnar, 2016). Z biološkim orožjem je mogoče načrtno razširjanje obolenj/zastrupitev oziroma smrti med ljudmi, živalmi in rastlinami (Vlada RS, 2005, 2015).

Ker je biološko orožje mogoče uporabljati tudi v teroristične namene se ne more izključiti verjetnost, da bi države ali posamezne teroristične skupine biološko orožje uporabile tudi v ta namen. Ena izmed resnejših groženj nove dobe je predvsem hitrost, s katero se obolenja lahko širijo po svetu.

Da se lahko nek mikroorganizem uporabi kot biološko orožje, mora imeti specifične lastnosti. Eno najbolj tipičnih in najpogostejše omenjenih bioloških orožij je bakterija antraksa (*Bacillus anthracis*). Običajno se okužba z antraksom prenese na človeka čez kožo ob stiku z okuženo živaljo oziroma z uživanjem premalo kuhanega mesa okužene živali, vendar je ta oblika bolezni le redko smrtna, zdravljenje z antibiotiki pa je učinkovito. Obstaja tudi cepivo proti antraksu. Bacil antraksa je primeren za uporabo kot biološko orožje, ker je zelo skromen v svojih zahtevah glede gojenja, pridobiti se ga da zelo hitro, preprosto in poceni, vendar se ne prenaša s človeka na človeka (Vlada RS, 2005, 2015).

Takoj za bacilom antraksa je na seznamu biološkega orožja virus črnih koz, za katerega so leta 1972 razglasili, da so ga izkoreninili. Strokovnjaki ocenjujejo, da je proti virusu odpornih le še do 20 odstotkov ljudi, saj z leti pada tudi imunost pri populaciji, ki je bila cepljena. Človek je edini gostitelj virusa črnih koz. Virus je tako kot bacil antraksa preprosto pripraviti v velikih količinah, raznaša se po zraku, prenaša se s človeka na človeka. Cepivo zagotavlja ustrezno preventivo (Vlada RS, 2005, 2015).

Poleg omenjenih najustreznejših mikroorganizmov za pripravo biološkega orožja sta primerni še bakterija *Clostridium botulinum* kot tvorec botulinum toksina in *Yersinia pestis*, povzročiteljica kuge.

Biološke agense je mogoče razširjati na različne načine, vključno z zrakoplovi, raketami in projektili. Najpogostejši način razširjanja je z aerosolno eksplozijo, ko se ob eksplozijah sproščajo agensi v aerosolnih oblikah. Ta način razširjanja je posebno učinkovit, saj je vdor čez dihalna v organizem načeloma najučinkovitejši in je tudi nadaljnji prodor v krvni obtok najhitrejši. Znani so še načini razširjanja po poštnih pošiljkah, zastrupitve vode in hrane ipd.

Ciljne organizme je mogoče okuževati tudi z vektorji, kot so insekti, podgane ali druge živali. Vektorje je treba na ustrezen način namnožiti, jih okužiti in jih nato razširiti na območju, na katerem naj bi napadli žrtve. Z biološkim agensom je mogoče ciljno skupino okužiti tudi z diverzantskim delovanjem s hrano in vodo. To nalogo običajno opravijo teroristi (posamezniki ali skupina), ki odložijo biološke agense v javne vodovode ali pa z njimi prodrejo v sisteme proizvodnje in transporta hrane (Vlada RS, 2005, 2015).

Če pri napadu ni bila opažena naprava za širjenje mikroorganizmov, lahko napad z biološkim orožjem ostane neopažen, dokler prizadeta populacija ne začne kazati simptomov bolezni ali zastrupitve. Odvisno od agensa, uporabljenega v napadu, in narave izbruha bolezni bi lahko prikrit napad z biološkim orožjem na začetku zamenjali za naravni izbruh epidemije (Mežnar, 2016).

Poleg navedenih mogočih virov ogrožanja ljudi je potencialno mogoče ogrožanje tudi namerno širjenje določenih nalezljivih boleznih pri ljudeh in posebno nevarnih boleznih živali.

5. Možni vzroki nastanka, verjetnost pojavljanja ter potek in možen obseg terorističnega dogodka

Na ozemlju Republike Slovenije terorističnega napada še ni bilo. Možnosti terorističnega napada s sredstvi za množično uničevanje pa ne more izključiti nobena država, tudi Gorenjska regija ni povsem varno pred pojavom terorizma na njenem ozemlju, kot tudi ne pred čezmejnimi učinki terorističnih napadov v sosednjih in drugih državah. Verjetnost, da pride do terorističnega dogodka je predvsem odvisna od trenutne geopolitične situacije v svetu in trenutnih aktualnih dnevnopolitičnih dogodkov.

6. Verjetne posledice napada

Pod terorističnim napadom s klasičnimi sredstvi se razume namerno povzročitev eksplozije na javnih mestih, v javnih objektih, povzročitev letalske, železniške ali druge nesreče na prevoznih sredstvih, eksplozije na prometnicah in drugih objektih s ciljem, da se povzročijo človeške žrtve ali materialna škoda oziroma drugo protipravno dejanje z istim ciljem (sabotaža, diverzija in podobno).

Možni cilji napadov so lahko tudi objekti t.i. kritične infrastrukture, kot so prometna infrastruktura, energetski objekti, sedeži državnih organov, vodooskrbni objekti, športni objekti, kulturni, šolski objekti in podobno.

Mogoče posledice uporabe sredstev in orožja za množično uničevanje v teroristične namene so predvsem:

- veliko število ranjenih in mrtvih,
- vznemirjenost in nezadovoljstvo prebivalcev,
- velika materialna škoda,
- prekinjen promet,
- prekinjena oskrba z energijo, vodo
- pojav večjega števila obolelih ljudi na območju Gorenjske regije zaradi nalezljive bolezni,
- nevarnost širjenja bolezni,
- radiološka kontaminacija ljudi, živali, rastlin, območja,
- pojav radiacijske bolezni (predvsem pri pripadnikih interventnih enot),
- kemična kontaminacija ljudi, živali, rastlin, območja,
- negativni psihološki učinki pri ljudeh,
- gospodarska škoda zaradi izpada proizvodnje in izgub v gospodarskih ter drugih panogah (na primer v turizmu),
- veliki stroški za preventivo, zatiranje in izkoreninjenje bolezni,
- veliki stroški za radiološko in kemično dekontaminacijo okolja,
- poškodovanje ali uničenje kulturne dediščine,
- vzpostavitev izrednih razmer (krizne situacije), v katerih lahko država človekove pravice in temeljne svoboščine izjemoma razveljavi ali omeji, praviloma le med izrednim stanjem, v obsegu, ki ga tako stanje zahteva in tako, da sprejeti ukrepi ne povzročajo neenakopravnosti.

Za izvedbo terorističnega napada je nešteto variant, ki jih je težko vnaprej vse načrtovati. Posledice takega napada pa se lahko odpravljajo z načrtovanjem zaščitnih ukrepov v načrtih zaščite in reševanja za jedrsko in radiološko nesrečo, nesrečo z nevarnimi snovmi, nesrečo ob pojavu epidemije oziroma pandemije nalezljivih boleznih pri ljudeh, nesrečo ob pojavu nalezljivih boleznih živali, letalsko nesrečo, potres,... idr.

7. Verjetnost nastanka verižnih nesreč

Pri terorističnih napadih ni mogoče izključiti možnosti verižnih nesreč. Kombinacij verižnih nesreč zaradi terorističnega napada je lahko, tudi zaradi velike mogoče raznovrstnosti mogočih terorističnih napadov, zelo veliko. Prav tako so težko predvidljive, zmeraj pa so **odvisne od vrste in načina ter izbranega cilja terorističnega napada**. Ob eventualnem terorističnem napadu obstaja velika verjetnost verižnih nesreč, predvsem bi se to odražalo na epidemijah ljudi in živali, kontaminaciji pitne vode in hrane v naravnem okolju.

Kot je zapisano že v 6. poglavju se posledice terorističnega napada lahko odpravljajo tudi z načrtovanjem zaščitnih ukrepov razdelanih v ostalih načrtih zaščite in reševanja izdelanih za Gorenjsko regijo. Torej se ob sočasnem pojavu kakršnekoli druge nesreče, ki je posledica terorističnega napada ukrepa skladno z načrti ZiR, ki so izdelani za posamezno nesrečo (jedrska in radiološka nesreča, epidemija, potres, nesreča zrakoplova...) oziroma se odziv prilagaja trenutnim razmeram na terenu.

8. Model določanja teroristične ogroženosti v Republiki Sloveniji in Gorenjski regiji – možnost predvidevanja napada

Oceno ogroženosti zaradi terorizma ne gre zamenjevati z mesečno oceno teroristične ogroženosti Republike Slovenije zaradi terorizma, ki jo pripravlja Medresorska delovna skupina za protiterorizem, katere namen je spremljanje stanja in aktualnih razmer. Ocena ogroženosti URSZR in na podlagi te izdelana Ocena ogroženosti Gorenjske regije zaradi terorizma je bolj splošna in je namenjena predvsem načrtovanju odziva sistema za zaščito in reševanje ob morebitnem terorističnem napadu ter pripravljenosti celotnega nacionalno varnostnega sistema in skupnosti.

Organiziranost in upravljanje sistema kriznega odzivanja in načrtovanja morata temeljiti tudi na ocenah tveganja in groženj. Zato pristojni organi nenehno spremljajo morebitne vire oziroma pojave terorističnih groženj ter redno ocenjujejo stopnje teroristične ogroženosti.

Stopnja teroristične ogroženosti temelji na petstopenjskem modelu (zelo nizka, nizka, srednja, visoka, zelo visoka stopnja ogroženosti). Stopnja teroristične ogroženosti Republike Slovenije se določa na podlagi območja in nevarnosti pojava ter ocene vpliva terorističnih aktivnosti na drugih območjih na varnost Republike Slovenije. Območje pojava pomeni območje, na katerem se je zgodilo teroristično dejanje ali pa se lahko zgodi tovrstno dejanje. Nevarnost pojava se oceni na podlagi matrike za oceno nevarnosti pojava z vidika delovanja terorističnih skupin ali posameznikov, pri čemer se upoštevajo indikatorji, povezani z namero izvedbe, zmogljivostmi ter aktivnostmi in pripravami za izvedbo terorističnih aktivnosti.

Pri ocenjevanju teroristične ogroženosti, ki ga izvaja Medresorska delovna skupina za protiterorizem, se upoštevajo mogoča/verjetna izbira ciljev napada in njihova prioritizacija, način izvedbe napada, pojavnost (enkratnost/večkratnost) in priložnosti za izvedbo napada ob hkratnih ocenah ranljivosti tarč (sistema in družbe) in pripravljenosti sistema na odzivanje oziroma preprečevanje.

Preglednica 1: Stopnje teroristične ogroženosti v Republiki Sloveniji po novem petstopenjskem modelu za določanje stopnje teroristične ogroženosti

Barvna lestvica	Stopnja ogroženosti	Opis razmer in predvidevanje razvoja dogodka
	ZELO NIZKA	Verjetnost napada je neznatna. Ni indikatorjev grožnje ali obetov, da bi se ta uresničila v kratkoročnem obdobju.
	NIZKA	Nizka verjetnost napada, vendar možnosti napada ni mogoče zavreči. Indikatorji grožnje so zelo omejeni, vendar ni verjetno, da bi se ta uresničila v kratkoročnem obdobju.
	SREDNJA	Verjetnost napada je srednja. Indikatorji grožnje, ki bi se lahko uresničila v kratkoročnem obdobju, so omejeni.
	VISOKA	Napad je zelo verjeten ali pričakovan. Indikatorji, da se bodo grožnje verjetno uresničile v kratkoročnem obdobju, so jasni. Točno določena cilj ali časovni okvir nista znana.
	ZELO VISOKA	Visoka neposredna ogroženost zaradi terorističnega napada. Indikatorji neizbežne grožnje so jasni: znani so čas, namen in cilji.

Model je objavljen na spletni strani GOV.SI: [Ocena teroristične ogroženosti Slovenije](#).

Ocena teroristične ogroženosti Slovenije se redno posodablja in je objavljena na spletni strani Vlade Republike Slovenije. Z vsebino ocene ogroženosti so seznanjeni pristojni organi in ustanove. Za potrebe sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami Medresorska delovna skupina za protiterorizem oceno teroristične ogroženosti Slovenije posreduje tudi na Center za obveščanje Republike Slovenije (CORS), prav tako pa tudi informacijo o morebitni spremembi ocene ogroženosti, ki bi lahko vplivala na odziv sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami zaradi terorističnega napada.

Ne glede na to, da terorističnega napada na ozemlju Republike Slovenije do zdaj še ni bilo, možnosti takega napada oziroma drugih pojavnih oblik terorizma kot tudi mogočih čezmejnih vplivov terorističnih napadov v sosednjih in drugih državah ne moremo izključiti. Zaradi nepredvidljivosti terorizma se lahko neodvisno od trenutne stopnje teroristične ogroženosti in brez predhodnega opozorila kadar koli zgodi nasilno teroristično dejanje.

Republika Slovenija od osamosvojitve spada v tako imenovani zahodni svet, ki je v splošnem precej podvržen terorističnim napadom. Ne nazadnje pa se je ogroženost Republike Slovenije povečala predvsem po vstopu v vojaško zavezništvo NATO, ki je bilo posredno ali neposredno vpleteno v številna krizna in vojna žarišča po svetu. Ogroženost države zaradi terorizma je povezana z geostrateškimi in političnimi procesi, ki potekajo v naši neposredni soseščini in zahodno-balkanski regiji ter tudi na kriznih žariščih zunaj Evrope (Vlada RS, 2019a).

Po ocenah pristojnih služb je ogroženost Republike Slovenije zaradi napadov terorističnih organizacij z orožjem ali sredstvi za množično uničevanje in klasičnimi terorističnimi sredstvi načeloma nizka, vendar je ni mogoče izključiti. Možnost predvidevanja terorističnega napada je silno težka tudi za države z dobro razvitimi varnostno-analitskimi službami. Pri tem se je potrebno zanašati tudi na sistem kolektivne obrambe in znotraj tega ustrezne izmenjave podatkov o nevarnostih terorističnih napadov.

V Republiki Sloveniji se po ocenah pristojnih služb aktualne grožnje in modusi terorizma lahko kažejo predvsem z:

- napadi na življenje ali telo ali na človekove pravice in svoboščine, kot so: strelski pohodi, napadi s hladnim orožjem in druge oblike napada (uporaba drugih priročnih sredstev);
- ugrabitvami ali zajetjem talcev;
- uničenjem državnih ali javnih objektov oziroma predstavništev tujih držav, prevoznega sistema, infrastrukture, informacijskega sistema, javnega kraja ali zasebne lastnine;
- ugrabitvijo zrakoplova, plovila, sredstev tovornega prevoza ali javnega prevoznega sredstva;
- ogrožanjem varnosti s spuščanjem nevarnih snovi oziroma povzročanjem požarov, poplav ali eksplozij, na primer s:
 - pojavom pisemskih bomb z eksplozivi ali bioagensi,
 - poružitvijo vodnih pregrad,
 - namerno povzročitvijo nesreče v obratih večjega ali manjšega tveganja za okolje,
 - namestitvijo (in/ali uporabo) eksplozivne naprave ali sredstva za množično uničevanje, kot so eksplozivi, bombe, kemično, biološko, jedrsko ali radiološko orožje;
- motnjami ali prekinitvami oskrbe z vodo, elektriko ali drugimi za življenje ljudi osnovnimi naravnimi viri, ki lahko ogrozijo življenje ljudi.

9. Ogroženost Gorenjske regije zaradi terorističnih aktivnosti - vrsta oblika in stopnja ogroženosti

Za sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami je pomemben ustrezen odziv na posledice, ki jih nesreča povzroči. Odziv sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami na nesreče in pojave, ki so posledica terorističnih aktivnosti je poleg odziva, načrtovanega v veljavnem regijskem načrtu zaščite in reševanja s področja terorizma, **načrtovan tudi kot odziv po nekaterih drugih načrtih zaščite in reševanja za nesreče, ki jih lahko povzroči teroristični napad ali s katerimi se teroristični napad manifestira**. Podlaga za omenjene načrte zaščite in reševanja na regijski ravni, so med drugim tudi pripadajoče ocene ogroženosti, ki jih je pripravila Izpostava URSZR Kranj. Nekatere izmed njih so bile uporabljene tudi za ugotavljanje ogroženosti občin zaradi terorizma v 10. poglavju.

Napadov terorističnih organizacij z orožji ali s sredstvi za množično uničevanje in klasičnimi terorističnimi sredstvi ni mogoče izključiti. Prav tako ni možno izključiti takšnih napadov v sosednjih državah. Pristojne službe v Sloveniji redno spremljajo dejavnike in razmere, ki vplivajo na povečano verjetnost terorističnih napadov ter ocenjujejo različne stopnje nevarnosti terorističnih napadov v Republiki Sloveniji. O tem redno obveščajo pristojne organe.

9.1 Ogroženost zaradi terorističnih napadov z uporabo klasičnih sredstev

Kot teroristični napad s klasičnimi sredstvi se štejejo namerna povzročitev eksplozije na javnih mestih in v javnih objektih, povzročitev letalske, železniške ali druge nesreče na prevoznih sredstvih, eksplozije na prometnicah in drugih objektih s ciljem, da se povzročijo človeške žrtve ali materialna škoda oziroma drugo protipravno dejanje z istim ciljem (sabotaža, diverzija in podobno). Klasično sredstvo je konvencionalno orožje, na primer osebno in vojaško orožje, prav tako vse vrste hladnega orožja in druga priročna sredstva. Priročnost uporabe takih sredstev in njihova dostopnost predstavljata večjo ogroženost zlasti tako imenovanih mehkih tarč, ki so ranljivejše.

Mogoči cilji napadov so lahko tudi objekti tako imenovane kritične infrastrukture, kot so prometna infrastruktura, energetski, zdravstveni in vodooskrbni objekti, informacijsko-telekomunikacijski sistemi, ter

sedeži državnih organov, športni, kulturni, verski, šolski objekti in podobno, na primer tudi objekti kulturne dediščine.

9.2 Ogroženost zaradi uporabe kemičnega orožja in sproščanja kemičnih snovi kot posledice terorističnega napada

V Gorenjski regiji so gospodarske družbe, ki opravljajo dejavnost, ki je predmet nadzora po Konvenciji o prepovedi razvoja, proizvodnje, kopičenja zalog in uporabe kemičnega orožja ter o njegovem uničenju, pod stalnim nadzorom. Protipravna prisvojitve teh snovi oziroma diverzija ali sabotaža v teh družbah bi se lahko izvedla tudi zaradi terorističnih namenov.

Potencialne tarče napadov teroristov so lahko tudi objekti, v katerih se v delovnem procesu uporabljajo, proizvajajo, prevažajo ali skladiščijo kemične snovi ali se opravlja dejavnost oziroma upravljajo sredstva za delo, ki pomenijo nevarnost za nastanek nesreče.

Za preučitev ogroženosti nekaterih takih objektov (in posledično ogroženosti teritorialnih območij – občin, regij, v katerih ti objekti so), se lahko ustrezno uporabljajo veljavne ocene ogroženosti (državna, regijska in ocene posameznih občin) zaradi nesreč z nevarnimi snovmi.

9.3 Ogroženost zaradi uporabe bioloških snovi v teroristične namene

Zaradi raznovrstnosti posledic tako imenovanega bioterizma je treba pri načrtovanju odziva v nekaterih primerih ustrezno upoštevati Oceno ogroženosti ob pojavu nalezljivih bolezni pri ljudeh za Gorenjsko regijo, ki jo je pripravila Izpostava URSZR Kranj, ocene, ki so pripravljene na občinski ravni, ter Oceno tveganja za nevarnosti biološkega, kemičnega, okoljskega in neznanega izvora na zdravje ljudi, ki jo je pripravilo ministrstvo, pri stojno za zdravje.

Smiselno se lahko za nekatere posebno nevarne bolezni živali, ki se lahko prenašajo tudi na človeka, ustrezno upošteva tudi Ocena ogroženosti Gorenjske regije zaradi pojava posebno nevarnih bolezni živali, ki jo je pripravila Izpostava URSZR Kranj in ocene, ki so pripravljene na občinski ravni, ter Ocena tveganja za posebno nevarne bolezni živali, ki jo je pripravilo ministrstvo, pristojno za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

9.4 Ogroženost zaradi uporabe jedrskega orožja oziroma sproščanja radioaktivnih snovi kot posledice terorističnega napada

Jedrsko orožje je zaradi svoje posebnosti težje dosegljivo, zato je ogroženost zaradi uporabe jedrskega orožja v teroristične namene temu primerno nizka.

V Republiki Sloveniji je v uporabi več sto radioaktivnih virov, če upoštevamo še ionizacijske javljalnike požara, pa več kot 20.000 radioaktivnih virov sevanja. Večina virov zaradi svojih fizikalnih in kemijskih lastnosti ne more povzročiti neposredne smrti večjega števila ljudi. Skoraj vsak vir pa lahko povzroči kontaminacijo okolja ali objektov in s tem povezano škodo. Podobne lastnosti imajo tudi viri, ki se po državi prevažajo zaradi uvoza, izvoza ali tranzita. Do zdaj v Republiki Sloveniji ni bilo namerno povzročene nesreče z virom sevanja, zgodilo pa se je nekaj nezgod, ki niso imele pomembnega ali širšega vpliva na zdravje ljudi. V Gorenjski regiji se kot vir sevanja kategorizira železarna Acroni Jesenice, ki sodi v območje srednjega tveganja, da bi jo prizadele posledice nesreče nenadzorovanih virov sevanja.

Hipotetičnih scenarijev obsevanja prebivalstva je več, za vse je značilna majhna verjetnost. Nekateri mogoči dogodki so:

- sabotaža ali diverzija v sevalnem ali manj pomembnem sevalnem objektu,
- sabotaža ali diverzija v industrijskem objektu s kakršnimi koli viri sevanja,
- sabotaža ali diverzija med prevozom oziroma tranzitom,
- kontaminacija vodnih virov, hrane in podobno,
- uporaba umazane bombe (eksplozija).

Za ugotavljanje take ogroženosti se lahko uporablja tudi veljavna Regijska ocena ogroženosti ob jedrski ali radiološki nesreči za Gorenjsko regijo. Ocene so pripravljene tudi na občinski ravni. Koristen vir za načrtovanje odziva je tudi Ocena tveganja za jedrske in radiološke nesreče, ki jo je pripravila Uprava RS za jedrsko varnost pri ministrstvu, pristojnem za okolje.

9.5 Ogroženost zaradi jedrske nesreče kot posledice terorističnega napada na jedrski objekt

Hipotetičnih scenarijev obsevanja prebivalstva je veliko, za vse je značilna majhna verjetnost.

Najverjetnejša mogoča dogodka sta:

- sabotaža ali diverzija v jedrskem objektu,
- sabotaža ali diverzija med prevozom oziroma tranzitom jedrskih snovi.

V Gorenjski regiji ni večjih jedrskih objektov. Pomembne količine jedrskih materialov so v jedrskih objektih v Nuklearni elektrarni Krško in v raziskovalnem reaktorju TRIGA Mark II v Podgorici. Zelo majhne količine jedrskega materiala pa so v centralnem skladišču radioaktivnih odpadkov v Brinju in pri nekaterih majhnih uporabnikih po državi. Upravljalci jedrskih objektov morajo imeti v skladu z zakonodajo pripravljene načrte fizičnega varovanja. Treba je tudi upoštevati, da je v polmeru 1000 km od Slovenije trenutno 84 delujočih jedrskih elektrarn.

Za ugotavljanje take ogroženosti se lahko uporablja tudi veljavna Regijska ocena ogroženosti ob jedrski ali radiološki nesreči za Gorenjsko regijo. Ocene so pripravljene tudi na občinski ravni. Koristen vir za načrtovanje odziva je tudi Ocena tveganja za jedrske in radiološke nesreče, ki jo je pripravila Uprava RS za jedrsko varnost pri ministrstvu, pristojnem za okolje. Pomembne podatke (na primer podatke o potresni odpornosti Nuklearne elektrarne Krško) obsega tudi Ocena ogroženosti Republike Slovenije zaradi potresov.

9.6 Ogroženost zaradi nesreče z nevarnimi snovmi kot posledice terorističnega napada

Potencialne tarče napadov teroristov so lahko tudi objekti, v katerih se v delovnem procesu uporabljajo, proizvajajo, prevažajo ali skladiščijo nevarne snovi, nafta in njeni derivati ter energetske plini ali opravlja dejavnost oziroma upravljajo sredstva za delo, ki pomenijo nevarnost za nastanek nesreče.

Za nesreče z nevarnimi snovmi, ki so posledica terorističnega napada, se lahko uporablja Ocena ogroženosti Gorenjske regije zaradi nesreč z nevarnimi snovmi, ki jo je pripravila Izpostava URSZR Kranj. Vir podatkov je tudi Ocena tveganja za nesreče z nevarnimi snovmi, ki jo je pripravilo ministrstvo, pristojno za okolje.

9.7 Ogroženost zaradi nesreče zrakoplova kot posledice terorističnega napada

Nesreča zrakoplova je lahko tudi posledica terorističnega napada. Pri ugotavljanju take ogroženosti se lahko uporabi Ocena ogroženosti zaradi nesreče zrakoplova Gorenjske regije, ki jo je pripravila Izpostava URSZR Kranj, ter ocene ogroženosti, pripravljene na občinskih ravneh.

Letalska nesreča kot posledica terorističnega napada se lahko zgodi pri pristanku in vzletu zrakoplova, lahko pa se namerno zrušenje zrakoplova uporabi kot sredstvo za povzročitev čim večje materialne škode in izgube človeških življenj. Pri tem so zlasti ogroženi gosto poseljena območja, večstanovanjski objekti, objekti kritične infrastrukture, poslovne stavbe in drugi pomembni objekti. Pri ocenjevanju ogroženosti se lahko upošteva tudi Ocena tveganja za letalsko nesrečo, ki jo je pripravilo ministrstvo, pristojno za infrastrukturo.

Potencialni cilj terorističnega napada (lahko tudi kibernetškega) v Republiki Sloveniji so lahko tudi navigacijske službe zračnega prometa, pri čemer je lahko cilj takega napada povzročitev nesreče zrakoplova ali ustavitve delovanja navigacijskih služb s posledično zaporo zračnega prostora Republike Slovenije oziroma prekinitvijo letalskega prometa.

Na območju Gorenjske regije se nahaja mednarodno letališče – Letališče Jožeta Pučnika Ljubljana.

9.8 Ogroženost zaradi železniške nesreče in nesreče v cestnem prometu kot posledice terorističnega napada

Tudi železniška nesreča je lahko posledica terorističnega napada, bodisi v obliki napada na tovorni ali potniški vlak bodisi kot posledica poškodovanja ali onesposobitve železniške proge, predora, mostu, upravljanja sistema zapornic, premikanja kretnic in prometne signalizacije, kar lahko povzroči železniško nesrečo večjih razsežnosti, večje število poškodovanih in smrtnih žrtev ter onesnaženje okolja. Pri ugotavljanju take ogroženosti se lahko ustrezno uporabi Ocena ogroženosti zaradi železniške nesreče Gorenjske regije in delno tudi Ocena ogroženosti Gorenjske regije zaradi nesreč z nevarnimi snovmi, ki ju je pripravila Izpostava URSZR Kranj, ter ocene ogroženosti, pripravljene na občinskih ravneh. Prav tako se lahko namenu ustrezno upošteva Ocena tveganja za železniško nesrečo, ki jo je pripravilo ministrstvo, pristojno za promet.

V cestnem prometu je teroristični napad mogoč predvsem z namenom poškodovanja ali uničenja predorov, mostov, viaduktov in pomembne prometno-varnostne signalizacije, predvsem na avtocestah. Tako pri železniških nesrečah kot pri nesrečah v cestnem prometu ob tem lahko pride tudi do daljšega izpada prometnih tokov in s tem tudi do negativnih gospodarskih vplivov. Pri ugotavljanju take ogroženosti se lahko ustrezno uporabi Ocena ogroženosti zaradi množične nesreče na avtocesti Gorenjske regije in delno tudi Ocena ogroženosti Gorenjske regije zaradi nesreč z nevarnimi snovmi, ki ju je pripravila Izpostava URSZR Kranj, ter ocene ogroženosti, pripravljene na občinskih ravneh.

9.9 Ogroženost zaradi kibernetških groženj v povezavi s terorističnimi aktivnostmi

Kibernetške grožnje in napadi so ena najbolj hitro razvijajočih se vrst in pojavnih oblik terorizma. Kibernetški terorizem lahko povzroči motnje v delovanju informacijsko-komunikacijske infrastrukture in informacijskih sistemov ter v nekaterih primerih posledično celo ogroža življenje.

Potencial kibernetškega prostora lahko za dosego svojih ciljev izkoristijo različni državni ali nedržavni predstavniki, predvsem z izvajanjem kibernetških obveščevalnih operacij, s katerimi lahko v nekaterih

segmentih ogrozijo politične, varnostne in gospodarske interese Republike Slovenije. Uporaba novih tehnologij, predvsem znotraj kibernetkega prostora, lahko še krepí oziroma stopnjuje moč terorističnih groženj.

Še zlasti pomembni so lahko morebitni kibernetki napadi na kritično infrastrukturo. Tako delovanje je še posebej nevarno v povezavi z vse bolj organiziranimi mednarodnimi terorističnimi mrežami. Za ugotavljanje take ogroženosti se lahko namenu ustrezno upošteva Ocena kibernetkih tveganj, ki jo je pripravilo ministrstvo, pristojno za javno upravo.

9.9.1 Ogroženost zaradi hibridnih groženj v povezavi s terorističnimi aktivnostmi

Glavni vir kibernetkih groženj v kontekstu terorističnih aktivnosti so lahko morebitne hibridne kampanje in aktivnosti terorističnih skupin ali posameznikov, katerih namen bi bilo predvsem povzročanje kompleksnosti in nepripisljivosti napada. Taki napadi bi lahko bili usmerjeni predvsem na sistemske ranljivosti posameznih ustanov (zlasti objektov kritične infrastrukture) ter na povzročanje motenj na družbenem, političnem in gospodarskem področju.

9.10 Drugo (ogroženost javnih krajev ter drugih pomembnih objektov zaradi terorističnih napadov)

Sem spadajo napadi na javne kraje, državne ustanove in objekte, predstavništva drugih držav in objekte, v katerih se zbira večje število ljudi. Gre za kraje, ki imajo velik družbeni ali simbolni pomen in so odprti ter zaradi tega ranjivejši. Tako so lahko ogrožene množične prireditve, veliki trgovski centri, železniške ali avtobusne postaje, letališča, turistične točke, izobraževalni, kulturni, verski in športni objekti. Potencialno ogroženi so lahko objekti kritične infrastrukture in drugi objekti, ki so nujni za delovanje države na vseh ravneh.

Javni kraji imajo poseben družbeni in simbolni pomen; namenjeni so ljudem, so odprti in zaradi tega tudi ranjivejši. Teroristični dogodki iz tujine dokazujejo, da imajo lahko posledice napadov na javne kraje in druge pomembne objekte zelo velik vpliv na ljudi (smrtne žrtve, poškodbe), gospodarstvo, okolje ter kulturno dediščino, prav tako imajo tudi velik družbeni in politični vpliv. Kulturna dediščina kot temelj in simbol nacionalne identitete predstavlja velik potencialni cilj terorističnega napada. Tako stavbe kulturne dediščine kot tudi predmeti kulturne dediščine, lahko predstavljajo pomembno tarčo za terorizem. Poleg tega pa so kraja, nedovoljena trgovina in nedovoljen izvoz predmetov kulturne dediščine lahko tudi vir nezakonitega financiranja terorizma in terorističnih organizacij.

9.11 Ogroženost prebivalcev, živali, premoženja in kulturne dediščine

Ogroženost ljudi, živali ter premoženja bi bila lahko glede na v 9. poglavju in njegovih podpoglavjih našteje možne vzroke ogroženosti ob terorističnem napadu znatna (odvisno od tega katera sredstva bi bila uporabljena za teroristični napad), vendar bi bil obseg območja relativno majhen.

10. Razvrščanje občin in Gorenjske regije v razrede ogroženosti zaradi terorizma

Uredba o vsebini in izdelavi načrtov zaščite in reševanja (Uradni list RS, št. 24/12, 78/16 in 26/19) v 4. členu določa, da morajo ocene ogroženosti vsebovati tudi razvid, katere občine in v kakšnem obsegu so ogrožene zaradi posameznih vrst nesreč.

Z nazivom regije so v tem poglavju ocene ogroženosti mišljene izpostave URSZR. Regije so ozemeljsko in glede vključenosti občin vanje identične izpostavam URSZR.

Preglednica 2: Razredi ogroženosti, v katera se uvršča nosilce načrtovanja (regija, občine)

Razred ogroženosti	Stopnja ogroženosti
1	zelo majhna
2	majhna
3	srednja
4	velika
5	zelo velika

Kot osnovni kriterij ugotavljanja ogroženosti je bila uporabljena ugotovljena ogroženost občin ob nesreči zrakoplova, nesreči v železniškem prometu, nesreči na morju, nesreči zaradi nevarnih snovi, pojavu nalezljivih bolezni pri ljudeh, posebno nevarnih bolezni živali ter jedrski in radiološki nesreči. Te nesreče so ene izmed nesreč, s katerimi se tudi lahko kažejo teroristični napadi in njihove posledice. Vir podatkov za te nesreče za potrebe tega poglavja so ocene ogroženosti, ki jih je pripravila ali pridobila URSZR. Ogroženost občin po navedenih nesrečah je prikazana v točkah, ki so enake ugotovljenemu razredu ogroženosti.

Poleg naštetih rezultatov ogroženosti, torej števila točk zaradi ogroženosti zaradi navedenih nesreč, so bili kot potencialni kazalniki ogroženosti upoštevani še dodatni podatki, ki tudi lahko vplivajo na velikost ogroženosti občin zaradi terorizma. Ti podatki so bili ovrednoteni z dodatnimi 29 kriteriji. Ti so k skupni vsoti točk za ugotavljanje ogroženosti občin prispevali podobno ali celo bistveno večje število točk kot točke na podlagi osnovnih kriterijev. To zlasti velja za občine, ki za slovenske razmere veljajo za večja mesta. Podatki, ki so bili uporabljeni v ta namen, so bili pridobljeni iz javno dostopnih virov. Večina podatkov, potrebnih za ovrednotenje teh kriterijev, je bila pridobljena s svetovnega spleta, nekatere pa so posredovale občine in izpostave URSZR. Vsi podatki, ki se nanašajo na dodatne kriterije, so obširno zbrani in razloženi v preglednici, ki je priloga državne ocene zaradi terorizma (najde se jo na spletni strani Uprave RS za zaščito in reševanje).

Skupna ogroženost občin zaradi terorizma je bila izračunana tako, da so bile na ravni posameznih občin seštete točke na podlagi osnovnih kriterijev, prištete pa so jim bile še točke, dobljene na podlagi dodatnih kriterijev. V primerjavi z verzijo ocene 1.0 so se v tej verziji ocene pri osnovnih kriterijih povečale točke za pojav pandemije nalezljivih bolezni pri ljudeh, obenem pa so bile zaradi tega na novo ovrednoteni tudi pragovi za uvrščanje v razrede ogroženosti.

10.1 Razvrščanje občin

Pri določitvi razreda ogroženosti občin je bila upoštevana naslednja preglednica:

Preglednica 3: Določanje razreda ogroženosti občin zaradi terorizma na podlagi števila točk

Število točk	Razred ogroženosti
do vključno 19	1
20–27	2
28–35	3
36–43	4
44 in več	5

Preglednica 4: Ogroženost občin zaradi terorizma na podlagi rezultatov izbranih ocen ogroženosti, ki jih je pripravila URSZR, in ob upoštevanju dodatnih kriterijev (K1-K29); vir: URSZR, 2016; URSZR, 2018; URSZR, 2018a; URSZR, 2019; URSZR, 2020; URSZR, 2021; Ministrstvo za infrastrukturo, 2018;

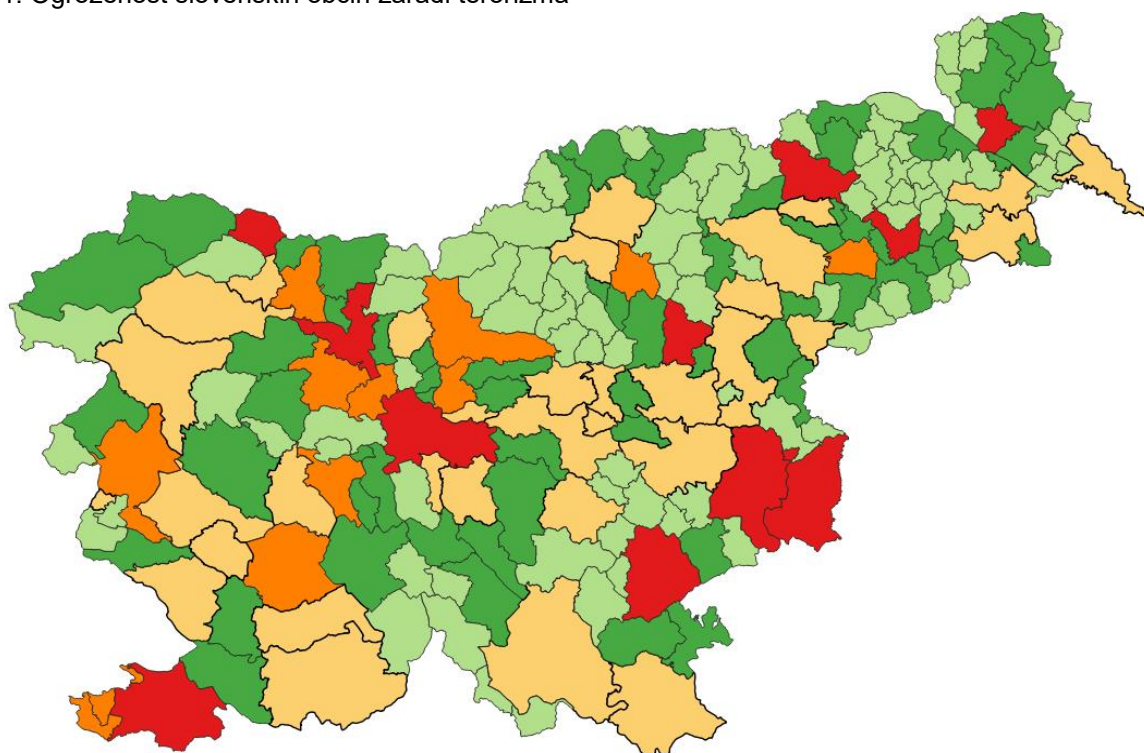
Regija	Občina	Razred ogroženosti – nesreče z nevarnimi snovmi (2021)	Razred ogroženosti – pojav nalezljivih boleznih pri ljudeh (2023)	Razred ogroženosti – posebno nevarne bolezni živali (2020)	Razred ogroženosti – železniška nesreča (2018)	Razred ogroženosti – nesreča zrakoplova (2018)	Razred ogroženosti – jedrska ali radiološka nesreča (2023)	Skupaj točke iz ocen ogroženosti	Točke zaradi dodatnih kriterijev	Skupne točke zaradi ogroženosti zaradi terorizma	Razred ogroženosti občine zaradi terorizma
GORENJSKA	Bled	2	4	3	2	3	2	16	19	35	3
	Bohinj	2	4	3	2	3	2	16	13	29	3
	Cerklje na Gorenjskem	3	4	3		5	2	17	12	29	3
	Gorenja vas – Poljane	2	4	3		3	2	14	6	20	2
	Gorje	2	4	2	2	3	2	16	2	18	1
	Jesenice	4	4	3	4	3	2	20	24	44	5
	Jezerско	2	4	3		3	2	14	3	17	1
	Kranj	4	4	4	4	5	2	23	25	48	5
	Kranjska Gora	2	4	3		3	2	14	12	26	2
	Naklo	3	4	3	2	5	2	19	8	27	2
	Preddvor	3	4	2		5	2	16	3	19	1
	Radovljica	5	4	3	4	3	2	21	16	37	4
	Šenčur	3	4	3		5	2	17	7	24	2
	Škofja Loka	4	4	3	4	3	2	20	16	36	4
	Tržič	3	4	3		3	2	15	7	22	2
	Železniki	3	4	3		3	2	15	7	22	2
	Žirovnica	4	4	2	4	3	2	19	8	27	2
Žiri	2	4	2		3	2	13	4	17	1	

V Gorenjski regiji sta v peti, najvišji razred ogroženosti uvrščeni dve občini. Glede na število doseženih točk, po vrstnem redu sta to Kranj (48) in Jesenice (44). Občini uvrščene v četrti razred ogroženosti glede na število doseženih točk pa sta po vrstnem redu Radovljica (37) in Škofja Loka (36). Tri občine so uvrščene v tretji razred ogroženosti (Bled, Bohinj, Cerklje na Gorenjskem). Enajst občin pa je v prvem ali drugem razredu ogroženosti (Gorenja vas – Poljane, Gorje, Jezersko, Kranjska Gora, Naklo, Preddvor, Šenčur, Tržič, Železniki, Žirovnica, Žiri)

Preglednica 5: Število občin v Gorenjski regiji in skupno, razvrščenih v razrede ogroženosti

Regija	1. razred ogroženosti	2. razred ogroženosti	3. razred ogroženosti	4. razred ogroženosti	5. razred ogroženosti	Skupno število občin	Razred ogroženosti regije
Gorenjska	4	7	3	2	2	18	4

Slika 1: Ogroženost slovenskih občin zaradi terorizma

0

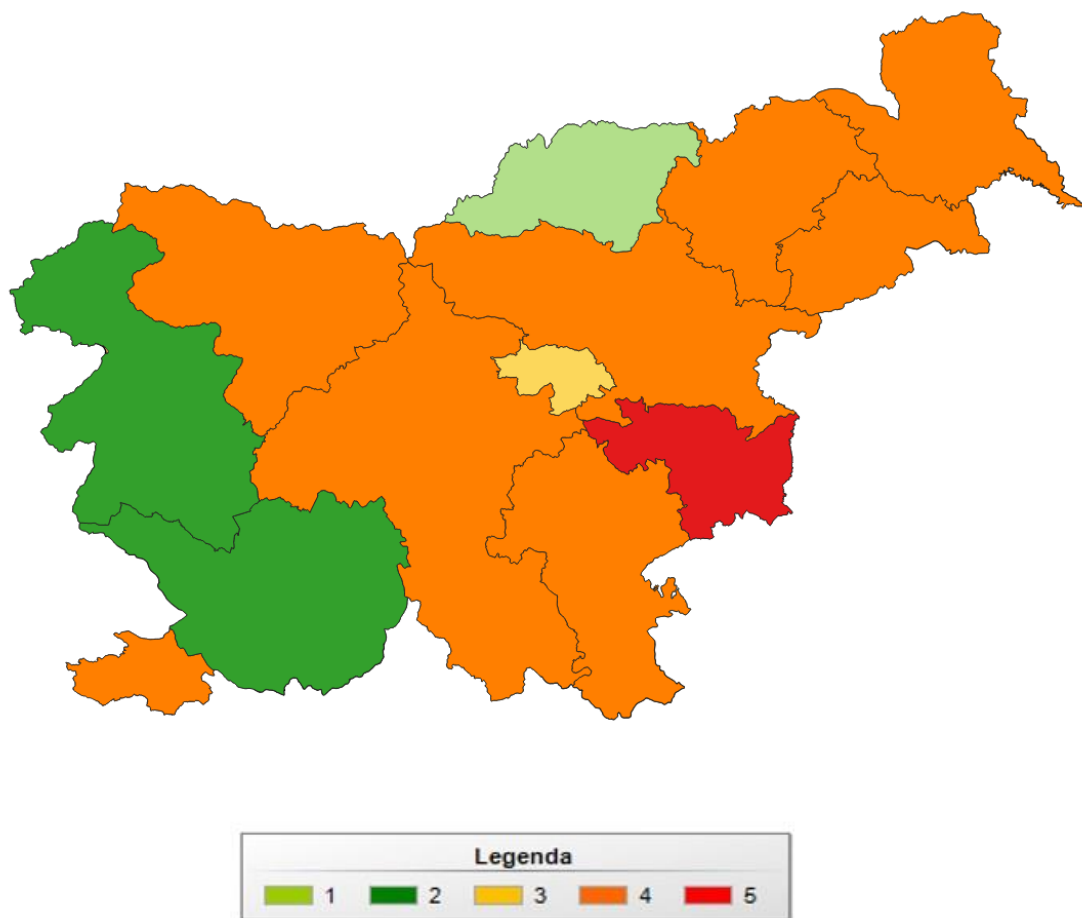
1 – zelo majhna, 2 – majhna, 3 – srednja, 4 – velika, 5 – zelo velika

10.2 Razvrščanje Gorenjske regije (Izpostava URSZR Kranj)

Pri izbiri kriterijev za ugotavljanje ogroženosti regij zaradi terorizma so bila oblikovana štiri izhodišča. Osnovno izhodišče je bilo ugotavljanje prevladujočega razreda ogroženosti občin v regijah v preglednici 5. Drugo izhodišče je bilo, da ima regija lahko največ dva razreda nižjo ogroženost kot občina z najvišjim razredom ogroženosti v regiji, zaradi tega ima nekaj regij višjo ogroženost, kot bi jo imele ob upoštevanju samo prvega izhodišča. Za regije, v katerih so občine z najvišjim razredom ogroženosti, je bilo določeno še tretje izhodišče, in sicer, da je lahko v tem primeru razred ogroženosti regije le za razred nižji od ugotovljenega najvišjega razreda ogroženosti občine v regiji, kar je bilo upoštevano pri dodelitvi razreda ogroženosti za več regij. Četrto izhodišče, ki predvideva, da se regiji, če je v več razredih ogroženosti uvrščeno enako najvišje število občin, dodeli najvišja ugotovljena stopnja ogroženosti občin v regiji, ni bilo uporabljeno.

Edina regija, ki se je ob upoštevanju izhodišč uvrstila v peti razred ogroženosti, je posavska regija. Kar osem regij, med njimi tudi Gorenjska je uvrščenih v četrti razred ogroženosti, kar je predvsem posledica prisotnosti občin, uvrščenih v četrti in peti razred ogroženosti. **Gorenjska regija je tako glede na našete kriterije uvrščena v 4 razred ogroženosti zaradi terorizma in izdelava delni regijski načrt zaščite in reševanja.**

Slika 2: Ogroženost regij zaradi terorizma

1 – zelo majhna, 2 – majhna, 3 – srednja, 4 – velika, 5 – zelo velika

10.3 Dodatna pojasnila

Za potrebe ugotavljanja ogroženosti zaradi terorizma so bili v tej oceni uporabljeni podatki iz šestih drugih ocen ogroženosti na državni ravni, zlasti z vidika posledic, ki jih take nesreče povzročajo, in odziva na nesrečo (ne glede na vzrok nesreče), ter rezultati ene ocene tveganja za posamezno nesrečo. Odločitev za ta način ugotavljanja ogroženosti zaradi terorizma obenem pomeni tudi verjetnost, da se ob spremembi katere izmed uporabljenih ocen ogroženosti, zagotovo pa ob spremembah v uvrščanju občin v razrede ogroženosti, spremeni (posodobi) tudi ocena ogroženosti zaradi terorizma.

Dobljeni rezultati v podpoglavjih 10.1 in 10.2 predstavljajo eno izmed možnosti ugotavljanja ogroženosti teritorialnih enot zaradi terorizma. Predvsem v podpoglavju 10.1 ugotovljeno ogroženost občin je treba razumeti kompleksno. Število točk, ki jih je dosegla določena občina, in uvrstitev v določen razred ogroženosti nista zadostna za razumevanje in vrednotenje njihove ogroženosti zaradi terorizma. Še pomembnejša kot doseženo število točk je struktura oziroma sestava vsote točk, ki pove, na katerih področjih oziroma zaradi česa bi bila lahko neka občina bolj izpostavljena terorističnim grožnjam.

Velja še opozoriti, da če dve občini prejmeta enako število točk, to še ne pomeni, da sta enako ogroženi zaradi terorizma, temveč je pri tem treba upoštevati še notranjo strukturo prejetih točk, iz katere se razbere, zaradi katerih dejavnikov je neka občina bolj ogrožena zaradi terorizma in zaradi katerih manj, to pa je pomemben podatek za načrtovanje odziva sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.

Ne glede na to, kakšne so ugotovitve glede ogroženosti zaradi terorizma, in ne glede na to, da so bili pri ugotavljanju ogroženosti občin in posledično regij upoštevani številni (ne pa vsi mogoči) kriteriji, velja, da je treba dobljene rezultate razumeti le kot okvir mogočega, ne pa kot dejstvo. Vedno je treba imeti v mislih negotovost, nezanesljivost in nepredvidljivost terorističnih dejanj. Dogodki, katerih vzrok je teroristična dejavnost, se namreč zaradi svoje nepredvidljivosti lahko zgodijo kadar koli in kjer koli, tudi tam oziroma na tistih območjih oziroma teritorialnih enotah, v katerih je ugotovljeno, da prevladujejo nižje stopnje ogroženosti

11. Nekateri predlogi ukrepov za preprečitev, ublažitev in zmanjšanje posledic terorizma in terorističnih dejanj

Resnična ogroženost je vedno vezana na posamičen, konkreten pojav terorističnega napada.

Preventivni ukrepi, ukrepi za pripravljenost ter drugi ukrepi so ukrepi, s katerimi se dolgoročno lahko zmanjšata tveganje in ogroženost zaradi dejanj, povezanih s terorizmom. Pristojna ministrstva in organi, bi lahko v okviru svojih pristojnosti največjo pozornost s ciljem zmanjšanja tveganja in ogroženosti zaradi terorizma namenili predvsem naslednjim dejavnostim:

- učinkovitosti ukrepov za zgodnje odkrivanje pojavnih oblik radikalizacije in novačenja za namen terorizma in za zgodnje odkrivanje terorističnih aktivnosti;
- izpopolnjevanje sistema kriznega upravljanja;
- usklajenemu in učinkovitemu delovanju pristojnih služb in organov;
- zagotovitvi in ustreznemu opremljanju »resursov«, ki bi se odzvali ob terorističnem napadu;
- preprečevanju radikalizacije, ki vodi v terorizem in nasilni ekstremizem, zlasti pri tistih skupinah ali posameznikih, ki so bolj dovzetni oziroma izpostavljeni radikalizaciji;
- preprečevanju terorističnih dejanj in dejanj nasilnega ekstremizma ter preprečevanju vnosa in transporta sredstev, ki so lahko sredstvo ali predmet terorističnih napadov;
- zaščiti pred terorističnimi dejanji, in sicer z zmanjševanjem ranljivosti objektov, storitev in upravljanja kritične infrastrukture, zmanjševanjem ranljivosti v transportu, večjo učinkovitostjo mehanizmov za

integrirano upravljanje varnosti meja, zaščito lahko dostopnih objektov napada ter zaščito kibernetskega prostora;

- zaščititi prebivalcev, kulturne dediščine ter storitev in procesov, pomembnih za delovanje družbe;
- izbiri varnih, razpoložljivih in zaupanja vrednih informacijsko-komunikacijskih tehnologij ter pripravi načrtov z ukrepi za preprečevanje kibernetskih napadov, zagotavljanje hitrega okrevanja po kibernetskih napadih ter zagotavljanje razpoložljivosti kritičnih storitev v izrednih razmerah;
- obdobjnemu in sistematičnemu dopolnjevanju Ocene tveganja za terorizem, tudi z vključitvijo novih scenarijev nesreč in analiz scenarijev nesreč, in dopolnjevanju Ocene zmožnosti obvladovanja tveganja za terorizem;
- pripravi in dopolnitvi strateških ter analitičnih dokumentov s področja terorizma;
- dopolnjevanju ocen ogroženosti in načrtov zaščite in reševanja v povezavi s terorizmom in drugimi nesrečami, ki so lahko posledica terorističnega napada, na vseh ravneh sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami;
- ozaveščanju ljudi o tem, da je terorizem stalna in realistična grožnja, tudi s pripravo ustreznih napotkov za prebivalce;
- načrtovanju odziva sil za zaščito in reševanje in pomoč ter drugih ob posredovanju ob terorističnem napadu in drugih nesrečah, ki so lahko posledica terorističnih napadov, tudi s prenovo veljavnih načrtov zaščite in reševanja;
- ustrezni usposobljenosti in opremljenosti sil za zaščito, reševanje in pomoč.

12. Zaključek ocene ogroženosti

Oceno ogroženosti Gorenjske regije zaradi terorizma, verzija 1.1, je pripravila Izpostava URSZR Kranj na podlagi Navodila o pripravi ocen ogroženosti (Uradni list RS, št. 39/95) ter Uredbe o vsebini in izdelavi načrtov zaščite in reševanja (Uradni list RS, št. 24/12, 78/16 in 26/19) za potrebe načrtovanja v sistemu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. Konkretna ocena ogroženosti zaradi terorizma je mesečna ocena teroristične ogroženosti Republike Slovenije zaradi terorizma, ki jo pripravlja Medresorska delovna skupina za protiterorizem, katere namen je spremljanje stanja in trenutnih razmer. Ocena ogroženosti, ki jo je pripravila Izpostava URSZR Kranj, je splošnejša in je namenjena načrtovanju odziva sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.

Terorizem je kot pojav že zgodovinska oblika zlonamerne aktivnosti človeške družbe. Poznamo več vrst terorizma, kot so na primer verski oziroma versko podprt terorizem, etnonacionalistični in separatistični terorizem, levičarski in anahristični terorizem, desničarski terorizem, terorizem s posebnim interesom in terorizem z enim samim vprašanjem, pa tudi državni terorizem ter informacijski ali kibernetski terorizem in posredno hibridne grožnje, ki so na neki način relativno najmlajše pojavne oblike terorizma.

Terorizem v današnjem času je veliko bolj nepredvidljiv in uničujoč, tudi zaradi hitri tehnoloških sprememb, lažjemu dostopu do znanja in informacij ter večje povezanosti in soodvisnosti skupnosti in držav. Obenem postaja vse bolj spremenljiv in dinamičen, saj se širijo področja in načini uporabe terorja v povezavi z globalnimi spremembami, ki se dogajajo izjemno hitro. Zaradi hitrejšega širjenja informacij (internet, telefonija, mediji) ima lahko terorizem še mnogo močnejšo zastraševalno moč. Novejši trendi sodobnega terorizma vključujejo tudi nove cilje terorističnih napadov, kot so javni deli letališč, napade na turistične destinacije, uporabo brezpilotnih zrakoplovov za izpeljavo terorističnega napada, napade na večje skupine ljudi z uporabo tovornjakov in kombijev, napade na novinarje in novinarske hiše in podobno.

Teroristična dejanja so namerna. Njihov cilj je ustrahovanje širše skupnosti oziroma izzivanje vlade ali mednarodne organizacije, da se destabilizirajo temeljne politične, ustavne, ekonomske ali socialne strukture. Tarče terorističnih groženj in napadov so kritična infrastruktura, civilno prebivalstvo, državni predstavniki in ustanove, diplomatsko-konzularna predstavništva ter pripadniki mednarodnih sil v

mednarodnih operacijah in na misijah. Pomembno vlogo v sodobnem terorizmu imata tudi medijska pozornost in odmevnost terorističnih napadov, tudi v globalnem smislu.

V preteklosti v Sloveniji ni bilo zaznati namenskega povzročanja škode in ogrožanja z uporabo radioaktivnih in jedrskih snovi. Podobno velja za uporabo kemijskih in bioloških sredstev. Obstaja pa verjetnost takih pojavov tudi izven Slovenije, ki bi lahko ogrozili ljudi, premoženje in okolje v Sloveniji. Prav tako ni moč izključiti terorističnih napadov s klasičnimi sredstvi, kjer so lahko tarča različni javni, infrastrukturni in drugi objekti kritične infrastrukture. Zato je treba v pomembnejših objektih uvesti oziroma upoštevati osnovne varnostne ukrepe za preprečevanje tovrstnih dogodkov. Ob povečani nevarnosti terorističnih napadov je v teh objektih treba uvesti dodatne ali posebne ukrepe varovanja oziroma za preprečevanje terorističnih napadov. Predvsem pa je tudi v Sloveniji je treba zagotoviti pripravljenost na pojav terorizma z orožji ali s sredstvi za množično uničevanje ter s klasičnimi sredstvi, ki bo primerljiva z ostalimi državami v Evropi in svetu. Pri tem se mora Slovenija povezovati s sosednjimi in drugimi državami ter mednarodnimi organizacijami. Potrebno pa je tudi medsebojno povezovanje med različnimi službami, ki se v Sloveniji ukvarjajo z odkrivanjem teroristične dejavnosti z enakimi službami v Evropi in svetu.

Vlada Republike Slovenije je leta 2017 ustanovila Medresorsko delovno skupino za protiterorizem, ki deluje v okviru Sekretariata Sveta za nacionalno varnost in je zadolžena tudi za ugotavljanje teroristične ogroženosti Republike Slovenije. **Ocene Medresorske delovne skupine za protiterorizem so, da je ogroženost Republike Slovenije zaradi terorističnih napadov v zadnjem obdobju večinoma nizka, in sicer druge stopnje izmed petih mogočih.** Do zdaj terorističnih napadov na območju Republike Slovenije še ni bilo, se je pa že zgodil hujši teroristični napad v neposredni bližini, in sicer v Trstu. Omeniti je treba, da kljub majhni stopnji ugotovljene ogroženosti ni izključeno, da se teroristični napad zgodi, in to velja tudi za območja, ki niso bila prepoznana kot območja večje ogroženosti. Ena izmed značilnosti terorističnih napadov je namreč ravno njihova nepredvidljivost.

Ni mogoče izključiti možnosti, da je lahko Slovenija in s tem tudi Gorenjska regija tarča terorističnih napadov z orožjem in sredstvi za množično uničevanje oziroma s klasičnimi terorističnimi sredstvi oziroma da se teroristični napadi lahko zgodijo v sosednjih državah, vplivajo pa lahko tudi na Slovenijo.

Teroristična dejanja, vsaj nekatera, se lahko kažejo tudi z različnimi nesrečami, za nekatere izmed teh so že pripravljene ocene ogroženosti na državni in nižjih ravneh ter načrti zaščite in reševanja. Zato je pri ocenjevanju ogroženosti države in regij zaradi terorističnih dejavnosti tako na lokalni kot regijski ravni treba upoštevati tudi izsledke ocen ogroženosti za te nesreče, ki so jih pripravile država (URSZR v sodelovanju s pristojnimi ministrstvi) ter občine; na primer za nesrečo zrakoplova, železniško nesrečo, jedrsko ali radiološko nesrečo, posebno nevarne bolezni živali, nalezljive bolezni pri ljudeh in nesreče z nevarnimi snovmi. Prav tako to velja tudi glede upoštevanja nekaterih vsebin v drugih ocenah tveganja za posamezne nesreče, ki so jih pripravila pristojna ministrstva po letu 2015.

Za potrebe ugotavljanja ogroženosti zaradi terorizma, predvsem za ugotavljanje ogroženosti na ravni občin, so bili v tej oceni uporabljeni podatki iz v prejšnjem odstavku navedenih ocen ogroženosti na državni ravni, ne glede na to, da pri nastajanju vsebin teh ocen posebna pozornost ni bila namenjena terorizmu. Poleg naštetih rezultatov ogroženosti, torej števila točk iz naslova ogroženosti zaradi navedenih nesreč, so bili kot kazalnik ogroženosti upoštevani še dodatni podatki, ki še lahko vplivajo na velikost ogroženosti občin zaradi terorizma. Dodatni obravnavani kriteriji, upoštevani pri ugotavljanju ogroženosti zaradi terorizma, pri čemer to predvsem velja za občine, so bili: število prebivalcev občine, gostota poseljenosti, prisotnost verskih objektov, prisotnost športnih dvoran in stadionov, bolnišnic, visokih energetskih pregrad (in po oceni njihovih vplivnih območij), prisotnost drugih mokrih in industrijskih pregrad (in po oceni njihovih vplivnih območij), prisotnost termoelektrarn, prisotnost pristaniških oziroma luških funkcij, prisotnost mednarodnih letališč, prisotnost oziroma gostota trgovskih centrov in nakupovalnih središč, turistične funkcije občin, varstvo voda in uporaba vode, prisotnost nekaterih pomembnih elektroenergetskih objektov, prisotnost

državnih protokolarnih objektov, diplomatsko-konzularnih predstavništav, objektov državne uprave in finančnih ustanov, prisotnost vojaških objektov, prisotnost najpomembnejših cestnih mejnih prehodov, prisotnost vzpenjač, krožnih kabinskih žičnic in nihalk, prisotnost objektov oziroma skladišč državnih blagovnih rezerv, prisotnost pomembnih muzejev, arhivov premične kulturne dediščine, prisotnost objektov nepremične kulturne dediščine in pomembnejših gradov, prisotnost terminala naftnih derivatov, prisotnost predšolskih in osnovnošolskih vzgojno-izobraževalnih objektov, prisotnost srednješolskih ustanov, prisotnost višje- in visokošolskih ustanov, prisotnost pomembnih objektov železniške infrastrukture, prisotnost pomembnih objektov cestnoprometne infrastrukture, predvsem avtocestne, prisotnost podjetij, ki zaposlujejo na enem mestu 1000 ljudi ali več.

Na podlagi rezultatov ocen ogroženosti in dodatnih kriterijev je v oceni za Gorenjsko regijo ugotovljeno, da sta dve občini uvrščeni v najvišji peti razred ogroženosti. To sta občini Kranj in Jesenice, predvsem zaradi velikega števila prejetih točk zaradi dodatnih kriterijev. Dve občini sta uvrščeni v četrti razred ogroženosti, tri občine pa v tretji razred ogroženosti. Večina občin (enajst, kar je cca. 61 odstotkov), pa je uvrščenih v drugi in prvi razred ogroženosti. Gorenjska regija kot celota spada v četrti razred ogroženosti, kamor se uvršča velika večina slovenskih regij. To je predvsem posledica prisotnosti občin, uvrščenih v četrti in peti razred ogroženosti.

Ne glede na to, kakšne so ugotovitve oz. ocene ogroženosti, velja, da je treba rezultate razumeti le kot okvir mogočega, ne pa kot gotovo dejstvo. Vedno je treba imeti v mislih negotovost, nezanesljivost in nepredvidljivost terorističnih dejanj. Dogodki, katerih vzrok je teroristična dejavnost, se namreč zaradi svoje nepredvidljivosti lahko zgodijo kjer koli, tudi tam oziroma na tistih območjih oziroma teritorialnih upravnih enotah, v katerih je ugotovljeno, da prevladujejo nižje stopnje določene ogroženosti. **Za sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami pa niti ni toliko pomembno kako in zakaj so se zgodile nesreče, in, ali je neka nesreča povzročena s terorističnimi aktivnostmi ali ne. Pomemben je predvsem ustrezen odziv sistema na posledice, ki jih te nesreče povzročijo.**

Iz ugotovitev državne in regijske ocene ogroženosti zaradi terorizma, predvsem pa glede na dejstvo, da je v zadnjem obdobju in tudi sicer kljub večinoma nizki stopnji ogroženosti države zaradi terorizma nevarnost terorističnega napada kljub temu mogoča, in zaradi velike nepredvidljivosti terorističnih dejanj in terorizma kot pojava izhaja, da se na podlagi ocen ogroženosti ter po potrebi tudi na podlagi drugih strateških, političnih, strokovnih in analitičnih dokumentov izdelava oziroma prenovi regijski načrt zaščite in reševanja povezan s terorističnimi grožnjami na nivoju Gorenjske regije. V načrtu morajo biti med drugim ustrezno opredeljeni ukrepi, naloge in aktivnosti sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami glede na stopnjo teroristične ogroženosti, zlasti ob ugotovljeni visoki ter zelo visoki stopnji teroristične ogroženosti. Glede na razvrstitev v razrede ogroženosti, prenovijo ali na novo izdelajo načrte oz. dele načrtov tudi občine Gorenjske regije.

13. POJMI in KRAJŠAVE

13.1 KRAJŠAVE

Krajšave	Razlaga krajšav
CORS	Center za obveščanje Republike Slovenije
NATO	North Atlantic Treaty Organisation – Organizacija severnoatlantske pogodbe
RS	Republika Slovenija
TRIGA	Training, Research, Isotope Production, General Atomic – šolanje, raziskave, iradiacija, General Atomic
URSZR	Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje
ZiR	zaščita in reševanje

14. Viri podatkov

- Ocena ogroženosti Republike Slovenije zaradi terorizma (za potrebe zaščite in reševanja), Verzija 1.1 (URSZR, številka: 8420-3/2022-186 - DGZR z dne 10. 11. 2023),
- Kazenski zakonik (Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 6/16 – popr., 54/15, 38/16, 27/17, 23/20, 91/20, 95/21, 186/21, 105/22 – ZZNŠPP in 16/23 in 107/24 – odl.US);
- Ocena ogroženosti ob pojavu nalezljivih bolezni pri ljudeh za Gorenjsko regijo,
- Ocena ogroženosti zaradi nesreče zrakoplova Gorenjske regije,
- Ocena ogroženosti zaradi železniške nesreče Gorenjske regije,
- Regijska ocena ogroženosti ob jedrski in radiološki nesreči za Gorenjsko regijo,
- Ocena ogroženosti Gorenjske regije zaradi pojava posebno nevarnih bolezni živali,
- Ocena ogroženosti Gorenjske regije zaradi nesreče z nevarnimi snovmi.